

Competentieprofielen vroegtijdige zorgplanning

Tool gelinkt aan pagina 37 | Werkvorm: 8

VZP Referentiepersoon

Bijvoorbeeld: een verpleegkundige, maatschappelijke assistent/sociaal werker, of paramedisch personeelslid (zoals kinesist, ergotherapeut), palliatief referent, referentiepersoon dementie of een zorgkundige of pastoraal werker - met voldoende ervaring.

Korte beschrijving

De VZP Referentiepersonen zijn tewerkgesteld in de organisatie/instelling en staan in voor de algemene organisatie en kwaliteitswaarborging van VZP in de organisatie en instelling, overheen teams, alsook transmuraal.

Profielomschrijving:

- Je maakt deel uit van het (dagelijkse) zorg- of hulpverleningsteam in je organisatie of instelling
- Je hebt bij voorkeur een leidinggevende positie
- Je kreeg een intensieve training

Taken en verantwoordelijkheden:

1. Leiden van het proces rond de implementatie en de organisatie van VZP
2. Als VZP Referentiepersoon bent u (mede)verantwoordelijk voor de invoering van VZP cultuur en procedure in uw eigen zorg/hulpverleningsteam (en bij uitbreiding de organisatie – samen met de andere VZP Referentiepersonen)
3. Waarborgt de kwaliteit van VZP door:
 - a. continue aanbieden van informatie-momenten en gepaste training (zelf of uitbesteed – afhankelijk van de mogelijkheden van de organisatie of instelling)
 - b. Kwaliteitsmetingen (samen met daarvoor bevoegde personen zoals kwaliteitscoördinator)
4. Hij/zij zorgt voor afstemming VZP procedures in de regio met betrokken gezondheids- en welzijnsorganisaties
5. Hij/zij is het aanspreekpunt voor VZP op de afdeling, de instelling of organisatie voor betrokken zorg- en hulpverleners en ander personeel met signaalfunctie
6. Hij/zij 'advocate' voor VZP bij management en ander leidinggevend personeel en zorgt voor continue aandacht op beleids- en visievergaderingen.
7. Je plant, voert en volgt VZP-gesprekken op – in nauwe samenwerking met de VZP Gesprekleiders. Hier zijn ook duidelijke procedures en rolverdeling voor opgezet.
8. Je gaat continue op zoek naar verbeteringen teneinde VZP optimaal te integreren van VZP in zorgdossier/medisch dossier en transmurale communicatie/samenwerking hieromtrent te verbeteren

Complementaire competenties VZP Referentiepersoon

- Je bezit de 'Algemene competenties' zoals beschreven in het competentieprofiel van de VZP Signaleerder.
- Je bezit de 'Complementaire competenties' zoals beschreven in het competentieprofiel van de VZP Gesprekvoerder.
- Je beschikt over de gepaste Interprofessionele samenwerkingscompetenties mbt VZP
- Je durft mandaat opnemen en hiervoor tijd reserveren/opnemen

- Je kunt op een gepaste manier informatie doorgeven naargelang de stakeholder (andere zorgverleners, zorgvragers en/of naasten)
- Je hebt kennis van hoe VZP te implementeren, wat randvoorwaarden zijn en hoe dit op een duurzame manier te doen
- Je bent een aanspreekpunt voor collega's met vragen rond vroegtijdige zorgplanning en kan gericht doorverwijzen indien je het antwoord zelf niet weet
- Je hebt een goed beeld van wie welke rol in de organisatie opneemt en durft zorg- en hulpverleners aanspreken om een bepaalde rol te vervullen
- Je bent in staat regelmatig constructieve feedback te geven collega's uit eigen team, andere teams en transmuraal
- Je bent in staat om VZP te integreren in multidisciplinair overleg intern en met externe zorg- en hulpverleners
- Het enthousiasmeren en motiveren van collega's.
- Je deinst niet terug om regelmatig overleg inplannen met de andere VZP Referentiepersonen, directieleden en/of andere betrokken actoren uit de regio.

Andere (rand)voorwaarden:

- Er worden bij voorkeur minstens twee VZP Referentiepersonen aangesteld per afdeling om zo continuïteit te kunnen blijven garanderen. Het is vooral belangrijk deze expertise te "delen" onder verschillende personen zodat er continuïteit op langere termijn verzekerd is.
- Het is belangrijk dat de VZP Referentiepersonen tijdens hun dagelijkse werk wel aparte tijd krijgen om VZP te implementeren, en de kwaliteit ervan te waarborgen
- Ze hebben bij voorkeur een inwerkperiode van 12 maanden (+/- 0,10 FTE vrijgesteld van hun dagelijks werk) om zichzelf voor te bereiden en training te volgen.

Bronnen:

- De Mantel, Competentieprofiel referentiepersoon vroegtijdige zorgplanning (versie mei 2017)
- VZP+ project, Onderzoeksgroep Zorg rond het Levensende, Vrije Universiteit Brussel (2018)
- Input van stakeholders in het kader van het InterVZP project, Palliatieve Zorg Vlaanderen (2023)

VZP Gespreksleider

Bijvoorbeeld: verpleegkundige, zorgkundige, maatschappelijke assistent/sociaal werker, kinesist, ergotherapeut, palliatief referent, (huis)arts, psycholoog, vrijwilliger, etc.

Samenvatting

VZP Gespreksleiders zijn vaak teamleden uit het zorgteam die samen met de VZP

Referentiepersonen de VZP-gesprekken met zorgvragers en naasten plannen, uitvoeren en opvolgen.

Rol en belangrijkste verantwoordelijkheden

- Je plant VZP-gesprekken in samenspraak met andere stakeholders die je hebt geïdentificeerd en nauw betrokken (kunnen) zijn bij de zorg van de persoon
- Je voert VZP-gesprekken en volgt deze op. Dit houdt o.a. in:
 - o identificeren van waarden en overtuigingen betreffende levenskwaliteit (e.g. gesprekken over: "Hoe ervaar je het leven nu en wat zou je leven leefbaarder kunnen maken.")
 - o Prioriteiten bepalen voor levenskwaliteit (e.g. gesprekken om de vraag te beantwoorden: "Wat is het belangrijkste waar we nu samen aan kunnen werken om jouw leven beter te maken?")
- Je documenteert de wensen en verwachtingen met betrekking tot zorg en behandeling
 - o In de juiste wilsverklaringen, indien de persoon dat wenst
 - o In het (elektronisch) medisch/sociaal dossier – en je stelt dit open voor betrokken hulp- en zorgverleners
- Je identificeert, betreft en informeert hulp- en zorgverleners die nauw betrokken zijn bij de zorg van de persoon, via:
 - o Telefonisch
 - o (elektronisch) medisch-sociaal dossier
 - o Transfer/samenvattend document dat bij voorkeur afgestemd is met de bredere zorgregio (bijv. VZP- transfer document, [zie toolbox ADD LINK: Tool x_VZP Transfer Document voorbeeld.docx](#))
- Je probeert je continue te verbeteren. Je denkt na over barrières die hij of zij ervaart om aan VZP te doen en kan de feedback van collega's toepassen om om te gaan met de barrières

(Competentie)profiel

- Je maakt deel uit van het (dagelijkse) zorg- of hulpverleningsteam in je organisatie of instelling
- Je hebt bij voorkeur ervaring in de gezondheidszorg- en/of welzijnssector
- Je hebt ervaring met werken met mensen
- Je **kan/beheerst/bent in staat om**:
 - o het thema VZP op een empathische ter sprake brengen bij de zorgvrager, rekening houdend met de unieke situatie voor elke zorgvrager, en dit vanuit het concept "levenskwaliteit" als ingangspoort om het gesprek te starten
 - o flexibel omgaan met zorgvragers die niet willen ingaan op VZP, weinig interesse tonen, of het onderwerp niet begrijpen
 - o de gepaste communicatietechnieken/tips (bv. niet te veel medisch jargon, doorvragen, onbevangen luisteren)
 - o in overleg met de patiënt en zijn mantelzorger het geschikte moment voor VZP te bepalen en dit te communiceren aan de andere betrokken zorgverleners.
- Je hebt **kennis van**:
 - o Wat vroegtijdige zorgplanning is (een proces) en wat een VZP-gesprek kan inhouden

- Wetgeving met betrekking tot VZP (wet betreffende de rechten op patiënt, wet betreffende palliatieve zorg, wet betreffende euthanasie) - *of je hebt toegang tot iemand met de juiste kennis hieromtrent die jou hierin kan ondersteunen*
- Wilsverklaringen en bijhorende documentatie in de eigen organisatie/instelling
- Ander ondersteunend materiaal dat je kan gebruiken (gesprekshandleiding, template voor documentatie, werkboekje voor de patiënt) en hoe.
- De (brede) sociale kaart in jouw regio en de hulp- en zorgverleners waarop je beroep kunt doen in het kader van VZP. *Gebruik hiervoor je contacten met de eerstelijnszones of zorggraden in jouw regio – of tracht deze op te zetten.*
- Je hebt bij voorkeur **ervaring met**
 - het uitvoeren van VZP-gesprekken
 - Communicatie in de brede betekenis van het woord:
 - Kennis en informatie overbrengen
 - Begripvol en empathisch luisteren
 - Respectvol antwoorden
 - Spreken en modereren
 - Efficiënt en doelgericht doorvragen
 - Verslaggeven aan collega's
 - Gericht kunnen doorverwijzen of **vindingrijk zijn in het zoeken naar informatie en middelen:** Een belangrijk onderdeel van VZP is ook de zorgvrager en zijn naasten toeleiden naar de juiste informatie, indien de gespreksleider hier zelf geen informatie over kan aanbieden (bijv. medische informatie via een arts, juridische informatie, etc).
 - Ethisch reflecteren
- Heeft de volgende **attitudes:**
 - **Goede sociale en empathische vaardigheden:** Een gespreksleider is tevens ook een vertrouwenspersoon. Er wordt verwacht dat hij/zij vlot kan communiceren en bij voorkeur goed overweg kan met de zorgvrager en zijn/haar naasten, of bij voorkeur de persoon in kwestie wel kent. Daarnaast moet de gespreksleider zich ook kunnen inleven in de situatie van de zorgvrager en/of de mantelzorger en op basis daarvan empathisch kunnen luisteren
 - **Persoons- en contextgericht:** je tracht belanghebbende te betrekken (eventueel via meezijdige partijdigheid) en spoort zorgvragers aan om belangrijke naaste(n) te informeren of bij voorkeur te betrekken bij VZP. Als de naaste aanwezig is, kan de huisarts ook hen betrekken bij het gesprek
 - Neutraal en toegankelijk
 - Geduldig
 - Flexibel
 - Contextgericht
 - Collegiaal
 - **Veerkrachtig:** De rol als gespreksleider kan soms vrij intens zijn.

Training en ondersteuning:

Een gespreksleider kreeg bij voorkeur een gepaste training waarbij gestreefd werd naar het bereiken van de volgende:

- Algemene VZP-competenties (zie rol 'VZP Signaleerder')
- De complementaire VZP-competenties specifiek aan deze rol (zie hierboven)

- Interprofessionele samenwerkingsleerdoestellingen bij VZP ([ADD link](#))

Een gespreksleider wordt bij voorkeur continue ondersteund door een VZP Referentiepersoon en collega-gespreksleiders op de dienst, de bredere organisatie of in de regio.

De duur tijd van deze training kan variëren van 1 werkdag tot +5 dagen en wordt bij voorkeur geregeld (bijvoorbeeld jaarlijks) herhaald, of wanneer interne procedures wijzigen. Het is sterk aangeraden om ook terugkomsessies te organiseren en eventueel werkgroepen samen te stellen waarbij VZP-gespreksleiders elkaar kunnen ontmoeten en kunnen leren van elkaar.

Bronnen:

- De Mantel, Competentieprofiel referentiepersoon vroegtijdige zorgplanning (versie mei 2017)
- VZP+ project (uitvoerend onderzoeker, Joni Gilissen), Onderzoeksgroep Zorg rond het Levens einde, Vrije Universiteit Brussel & KULeuven (afgerond in 2018)
- ACP project bij huisartsen (uitvoerend onderzoeker, Julie Stevens), Onderzoeksgroep Zorg rond het Levens einde, Vrije Universiteit Brussel (afgerond in 2023)
- Inzichten uit literatuurstudie van wetenschappelijke literatuur en input van stakeholders in het kader van het InterVZP project (2022-2023), uitgevoerd door Palliatieve Zorg Vlaanderen vzw. Een samenvattend rapport van dit project kunt u [hier \(ADD LINK\)](#) terugvinden.

VZP Signaleerder

Bijvoorbeeld: administratief, onderhouds- of technisch personeel, of vrijwilligers

Samenvatting

Niet iedereen moet VZP-gesprekken gaan voeren het is wel aangewezen om alle personeelsleden die in aanraking komen met zorgvragers noden/vragen (ie een trigger kunnen zijn om VZP te initiëren of herhalen) van zowel zorgvrager als naasten kan detecteren, (h)erkennen en signaleren aan andere VZP rollen.

Rol

VZP Signaleerders (h)erkennen signalen (die een trigger kunnen zijn om VZP te initiëren of herhalen) van zowel zorgvrager als naasten en geven deze gericht door aan andere aangewezen VZP rollen (VZP-referentiepersoon of VZP-gespreksleider – afhankelijk van de afgesproken procedures in de organisatie of instelling).

(Competentie)profiel

- Je maakt deel uit van het team in je organisatie of instelling (je moet niet per se in de zorg or hulpverlening staan)
- Je komt in aanraking met de zorgvrager en/of zijn naaste(n) via je werk (bijv. Wanneer je de kamer poetst, wanneer je een technische aanpassing doet, wanneer je onthaal regelt of mensen wegwijs maakt)
- Je hebt kennis van:
 - o Wat VZP is
 - o De procedures mbt wie het voortouw neemt m.b.t. VZP op eigen afdeling, in de eigen organisatie of instelling
- Je **kan**:
 - o Gericht en vertrouwelijk signalen van zorgvragers en/of naasten doorgeven via de daarvoor bepaalde richtlijnen of interne procedures
 - o Empathisch en persoonsgericht reageren op signalen die door zorgvragers en/of naasten aan jou worden toevertrouwd.

Training

Zij worden idealiter getraind in:

(1) het herkennen van signalen die mogelijk triggers kunnen zijn voor het initiëren of her evalueren van VZP

(2) hoe hierop in te gaan

(3) hoe en aan wie ze deze informatie binnen eigen instelling of organisatie kunnen doorgeven aan andere VZP rollen

De duur tijd van deze training kan variëren van 1 uur tot 3 uur en wordt bij voorkeur geregeld (bijvoorbeeld jaarlijks) herhaald, of wanneer interne procedures wijzigen.

Bronnen:

- De Mantel, Competentieprofiel referentiepersoon vroegtijdige zorgplanning (versie mei 2017)

- VZP+ project, Onderzoeksgroep Zorg rond het Levenseinde, Vrije Universiteit Brussel (2018)
- Inzichten uit literatuurstudie van wetenschappelijke literatuur en input van stakeholders in het kader van het InterVZP project (2022-2023), uitgevoerd door Palliatieve Zorg Vlaanderen vzw. Een samenvattend rapport van dit project kunt u [hier \(ADD LINK\)](#) terugvinden.

